

6.7.2018

Uudenmaan ELY- keskus
PL 36, 00521 HELSINKI
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Asia: Lausunto ja ehdotukset Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaan vuosille 2022-2027

Valmistelussa olevaan VPD suunnitelmaan lausumme seuraavaa:

1. Vesienhoitosuunnitelman sitovuuden huomioiminen ja varmistaminen valtion, maakuntien ja kuntien viranomaisten toiminnassa

Vesienhoitosuunnitelman sitovuus tulee päättää valtioneuvostossa asetuksen muodossa. Valtion, maakuntien ja kuntien viranomaisten tulee huomioida voimassa oleva vesienhoitosuunnitelma soveltuvien osin. Vesienhoitosuunnitelmiin tulee sisältyä johtoajatus ja tavoite parantaa vesistöjen tilaa. Viranomaisen tulee siinä toimia vesienhoitosuunnitelman johtoajatuksen ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Rahoituksen turvaaminen valtion ja uuden maakuntahallinnon hallinnossa

Rahoituksen turvaamista tarvitaan vesistöjen tilan seurantaan ja raportoinnin kehittämiseen. Toisaalta merkittävä osa rahoituksesta tarvitaan vesistöä parantavien investointien ja hankkeiden rahoittamiseen. Esim kipsin levityksen pilotoiminen Kyyveden valuma-alueella, kalaportaiden rakentaminen Kymijokeen, latvavesien jokien ja purojen kunnostaminen.

3. Vesistöjen tilatavoitteiden määrittely, luokitusten ylläpito sekä luokituskriteerien päivitys

Vesistöjen luokituksen ylläpito ja päivitys ovat tärkeitä raportteja viranomaisille, vesistöjen omistajille ja käyttäjille. Luokitus pohjautuu Suomen Ympäristökeskuksen julkaisuun/käsikirjaan. Nykyinen luokitus aiheuttaa osin myös ihmetystä, jota voi kuvata seuraavilla esimerkeillä:

Kangasjärven ekologinen luokka on hyvä. Järveen on kuitenkin johdettu rautasulfaattia yli kymmenen vuoden ajan turvetuotannon jätevesien mukana. Rautasulfaatti on aiheuttanut purkuveden pH:n laskua jopa alle 3,0. Määrällisesti em happoa on johdettu DI Koppisen arvion mukaan n. 3,0 mrd litraa kymmenessä vuodessa. Mainittakoon, että Kangasjärven vesitilavuus on n 4,0 mrd ltr. Kyyveden kaakkoisosassa on Koiraselkä, Mustaselkä ja Ylä- ja Ala-Sitro. Veden näkösyvyys vaihtelee 40 cm ja yhden metrin välillä. Kaloista (ahvenista) on löytynyt korkeita elohopea-arvoja siten, että 36% voidaan luokitella syömäkelttomaksi (elohopeaa $\geq 0,5$ mg/kg). Em alue on luokitettu kuitenkin ekologialtaan erinomaiseksi *Runsashumukseksi järveksi (Rh)*. Kun sitä vastoin Kyyveden pääallas on luokitettu Humus järveksi (Sh), jossa ei näyttäisi olevan elohopeaa yli syömäkeloisuusrajan. Pääaltaan ekologinen luokka on hyvä.

Vesistöjen tilatavoitteiden määrittelyssä on kuultava paikallisia tahoja kuten vesialueiden omistajia, osakaskuntia ja kalatalousalueita.

4. Kalaportaiden rakentaminen – virtavesien kunnostus

Valtioneuvoston yksi kärkihankkeista on ollut virtavesien määrätietoinen kunnostus lohensukuisille kaloille. Pelastetaan Savon Veet vesienhoitoyhdistys pitää hanketta hyvänä ja ehdottaa jatkoa hankkeelle. Virtavesien kunnostus lisää mahdollisuuksia maaseudun matkailun tukemiseen. Virtavesien kunnostus tuo myös hyvin esille vesistöön liittyvät kunnostus tarpeet, joita on mahdollista toteuttaa taloudellisten resurssien puitteissa.

5. Kipsin käytön pilotoiminen Kyyveden valuma-alueen pelloilla

Helsingin yliopiston ja Suomen ympäristökeskuksen tutkimus on antanut hyviä tuloksia siitä, miten kipsin levittämällä pelloille voidaan vähentää ravinnepestäjä. Erityisesti tuloksia on saatu fosforin huuhtoutumaan pelloilta. Kun kiintoaine ja leville ravintoa antava liukoinen fosfori vähenevät, paranee vesistöjen näkösyvyys. Samassa yhteydessä on tietenkin selvitettävä kipsin mahdollisia haitallisia vaikutuksia. Kyyveden valuma-alueella fosforin tase on huomattavan negatiivinen, eli fosforia saapuu Kyyvedeen huomattavasti enemmän kuin sieltä poistuu. Tästä johtuen Kyyveden valuma-alue on oivallinen kohde kipsin käytön pilotoimiseen fosforin huuhtoutumisen torjunnassa.

6. Turvetuotannon lupaehtojen päivitykset

Turvetuotannon vesistövaikutukset ovat kiistanalaisia. Vaikutukset korostuvat, mikäli huomioidaan näkösyvyyden heikkeneminen. Pistekuormittavan turvetuotannon vaikutus muuttuu haitalliseksi hajakuormitukseksi, kun useat turvealueet purkavat jätevesiä samaan vesistöön. Näin on mm Kyyvedellä ja Kangasjärvellä; karkaava humus aiheuttaa hapettomuutta, tuo mukanaan kaloihin siirtyvän elohopean ja heikentää näkösyvyyden.

Turvetuotannon lupaehdoissa mainitaan usein ns BAT-tekniikka. Kansalaisille saattaa syntyä käsitys älykkäästä laatu järjestelmästä, joka on hyväksi havaittu. Näinhän asia ei ole, vaan kaikki tekniikka purkuvesien puhdistamiseksi on heikkoa ja riittämätöntä, vaikkakin se olisi paras käytössä oleva. Sitä vastoin kaupunkien ja kuntien vedenottamoilla juomakelpoista vettä voidaan tuottaa edullisesti ilman häiriöitä.

Kuten vesienhoitoluonnoksessa on esitetty, kemikaloinnilla voidaan vähentää humuksen vaikutusta, mutta happamoitumisen kustannuksella. Esim Kangasjärveen on purettu vuosien ajan ”puhdistettua” jätevettä jonka pH on n 3,0. Toisaalta laskeutusaltaat, kosteikat sekä pintavalutuskentät ovat usein teholtaan hyvin riittämättömiä. Toiminta heikkenee riittämättömästä sateiden ja kevättulvien aikana jopa kuormittavaksi. Altaiden rakenteina käytetään usein turvetta, joka aiheuttaa ohivuotoja ja murtumia.

Turvetuotannon ympärysojat ovat kokonaan lupakäsittelyn ulkopuolella. Vedet siis virtaavat ohi puhdistusjärjestelmän. Usein valtavan leveät, jopa 4 m, ojat keräävät tuotannon turvepölyn ja ovat sateella ja keväisin alttiina voimakkaalle eroosiolle.

Uusien turvelupien myöntämisestä tulisi luopua kunnes onnistutaan vesistöjen kannalta toimivan puhdistusjärjestelmän luomisessa. Turvetuotannosta pitäisi pyrkiä eroon tämän vesienhoitojakson aikana. Tämä olisi myös linjassa ilmastotavoitteiden kanssa.

Vanhat turvetuotannon ympäristöluvat tulisi tarkistaa ja asettaa raja-arvoja mm pH:lle, raudalle ja humuksen määrälle. Myös vesistöihin humuksen mukana kulkeutuvan ja kaloihin kertyvän elohopean määrää tulisi tarkkailla.

Lupaehtojen valvontaan toivotaan selkeää parannusta resurssien osalta. Nykyinen tilanne näyttää siltä, että toimivaltaisella viranomaisella ei ole resursseja, osaamista eikä rohkeutta puuttua tehokkaasti ympäristön pilaantumiseen. Tarvitaan myös sanktioita lupaehtojen rikkomustapauksissa. Nykyisellään poikkeamat lupaehdoissa eivät johda mihinkään.

7. Metsäojitusten merkitys huomioitava

PSV seuraa kiinnostuneena tutkimusta metsäojitusten pitkäaikaisista vaikutuksista. Tutkijoilta saadaan lisävalaistusta asiaan lähivuosina. Nämä seikat tulee huomioida tämän suunnittelukauden VPD:ssä. Etelä-Savossa käynnissä oleva ”*Kuormitus*

Kuriin Hanke” on mielestämme hyvin tarpeellinen. Metsäsektorin hakkuiden lisäystarpeet ja metsien käsittelyn muutokset eivät saa johtaa vesistöjen tilan heikentymiseen. Tähän tarvitaan yhteistä ymmärrystä ja tahtotilaa.

8. Yhteistyön merkitys

Vesistöjen tilan parantamiseen tarvitaan laajaa yhteistyötä kansalaisten, vesienhoitoyhdistysten, osakaskuntien, kalatalousalueiden, viranomaisten ja tutkijoiden kanssa. Kaupallisilla toimijoilla on omat intressit ja niihin tulee suhtautua sen mukaisesti.

Haukivuorella 6. pnä heinäkuuta 2018

Pelastetaan Savon Veet ry

Rauni Berndt
Puheenjohtaja
rauni.berndt@pp.fimnet.fi
Puh 040 8372526
www.pelastetaansavonveet.com

Matti Valli
Varapuheenjohtaja
matti.valli@haukiranta.com
040 5260802